

Республіканський конкурс
«Мовна мозаїка: педагогічні знахідки»
серед педагогічних працівників всіх рівнів освіти
Придністровської Молдавської Республіки

Номінація

«Методична розробка уроку»

з офіційної (української) мови та літератури

Тема: Докладний усний переказ тексту художнього стилю «Український
віночок».

Клас 5

Автор: *Сирбу Мар'яна Федосіївна* *МОЗ «БСЗШ №15», учитель*
української мови та літератури,
вища кв. категорія

Бендери
2026

Пояснювальна записка

Тема: *Докладний усний переказ тексту* художнього стилю «Український віночок».

Клас : 5

Мета уроку:

- **навчальна** – поглибити знання учнів про стилі мовлення; удосконалювати вміння докладно переказувати текст за складеним планом; формувати комунікативні вміння;
- **розвивальна** – розвивати слухову і зорову пам'ять, логічне мислення, вміння виділяти в тексті головне і другорядне; удосконалювати культуру усного мовлення;
- **виховна** – виховувати інтерес до народних символів, викликати бажання поглиблювати свої знання про народні символи.
- **Методична** – використати інтерактивні форми роботи з метою активізації діяльності учнів різної підготовки.

Тип уроку: урок розвиваючого контролю.

Форма уроку: урок розвитку зв'язного мовлення.

Місце уроку в навчальній програмі: в розділі «Синтаксис і пунктуація».

Форми роботи: *групова, парна, самостійна.*

Методичні матеріали: *QR-коди, презентація, тест, інструкція та лист самооцінювання, ребуси-підказки.*

Обладнання:

- Ребуси.
- текст переказу «Український віночок».
- картки з QR-кодами.
- Індивідуальні картки та листи самооцінювання.
- Квіти, стрічки, віночки, сорочка, рушник, скринька, букви.

Методи та технології: *проблемне обучение (проблемне навчання), групова робота, кейс-метод, інтерактивні методи навчання.*

Очікувані результати:

Предметні: *(Хто?)* Відтворює зміст тексту про український віночок, дотримуючись логіки та послідовності подій. Демонструє розуміння значення символіки квітів та стрічок у віночку. Будує граматично правильні речення, дотримуючись норм літературної мови. Виділяє ключові слова в тексті для створення плану.

Метапредметні: Розвиває вміння аналізувати інформацію, виокремлювати головне та другорядне. Удосконалює навички самоконтролю під час переказу. Співвідносить почуте/прочитане з власним досвідом або знаннями з інших предметів

Особистісні: Усвідомлює значення українського віночка як національного символу та оберега. Виявляє повагу до народних традицій та культурної спадщини. Формує естетичний смак через сприйняття образності тексту.

Додатки: *лист самооцінювання, QR-коди, презентація, ребуси, посилання.*

Список використаних джерел:

1. Українська мова та література. 5 клас. Авт.-укл.: І.О. Аношкіна, О.М. Марчук. – Тирасполь: ПДІРО, 2010 р.
2. https://schoolpmr.3dn.ru/load/5_klass_russkaja/ukrainskij_jazyk_oficialnyj_i_literatura/ukrajinska_mova_ta_literatura_5_klas/196-1-0-5
3. Свято «Український віночок»
https://bibliotekugromadu.blogspot.com/2017/09/blog-post_83.html
4. Спориш А.В. Поезія Душі.Вірші. - Тирасполь, 2024 р.

Структура та перебіг уроку

I. Організаційний етап (1-2 хв.)

1. Слово вчителя

- Доброго дня, дорогі діти. Дехто з вас отримав завдання заздалегідь. Ці учні мені допоможуть сьогодні на уроці. Але перед цим нагадайте нам, що для уроку ми мали підготувати? *(учні проговорюють: підручник, зошит, чернетку, пенал і хорошиї настрої)*

2. Мозковий штурм.

- Спробуймо згадати правила роботи в групі.

II. Мотиваційний етап (3 хв.).

1) Прийом «Аутотренінг»

- Сьогодні нас налаштують на подальшу роботу букви українського алфавіту з нашої чарівної скриньки і нагадають нам, якими ми є і маємо бути. *(учень вибирає із скриньки букву й продумує слово, що характеризує учнів саме на обрану букву).*

-Спробуйте з поданих букв скласти слово. В, І, С, П, І, У, Х *(додаток №1)*

- Тож бажаю вам успіхів в подальшій роботі на уроці!

2. Робота в парі.

- Сьогодні у нас будуть задіяні три види мовленнєвої діяльності. Але які - маєте здогадатися, якщо розшифруєте ребуси, попрацювавши у парі.

(Додаток №2 Ребус) – Аудіювання

(Додаток №3 Ребус) – Письмо

(Додаток №4 Ребус) – Говоріння

III. Основний етап (30 хв.).

1. Оголошення теми уроку.

- На якому уроці ми частіше всього використовуємо ці три види мовленнєвої діяльності з чотирьох відомих? Що ми на таких уроках робимо?*(приблизна відповідь учнів: на уроці розвитку зв'язного мовлення будемо слухати текст, а далі - усно й письмово переказувати його).*

- Отже, працюватимемо ми всі над переказом тексту.

2. Підготовка до сприйняття нового матеріалу.

- Чарівна скринька наша ще не порожня. Вона нам підкаже, з чим ми будемо працювати сьогодні на уроці.*(зазирають в скриньку учні, які заздалегідь отримали завдання й готувались на урок, учень відкриває скриньку й вибирає предмет, до якого готувалось повідомлення).*

- Що це?

- А що ви знаєте про вишиванку? *(учні відповідають)*

Виступ учениці.

Вишиванка – це національна святиня, яка символізує й несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь, що не переривається віками. Це – символ здоров'я й краси, щасливої долі і родинної пам'яті, любові і вірності. Вишиванка – ще й оберіг людини від усього лихого.

Науковці стверджують, що в національному вбранні народ завжди кодує свої «щастя й долю, життя й волю», як про те йдеться в обрядових народних піснях.

Вишиванка здавна була гордістю українців, не меншим приводом для гордості вона є і сьогодні. Для українців вишиванка – це перш за все символ нації.

Адже вишиванка – це ознака приналежності до українського роду, а у наш час ще й один із символів, за яким вирізняється українець у багатомірному, багатовбраному світі...

Декламування вірша учнем.

- До скриньки підходить наступний помічник *(учень вибирає український рушник, оскільки готував вірш про рушник поетеси ПМР А.В.Спориш (додаток №5), доповнює декламування демонстрацією видів рушників з музейної колекції Див.фото)*

3. Гра «Припущення» (індивідуальна робота)

- Ви прослухали вірш «Рушничок», прослухали багато чого про вишиванку, а тепер вам завдання індивідуальне. Кожен має при собі лист оцінювання, на

зворотному боці якого назви кольорів в одному стовпчику, а в другому стовпчику вказано певний настрій (стан). Спробуйте поєднати їх між собою, тим самим ми припустимо, а потім звіримося з правильним тлумаченням і дізнаємося, яке значення вкладалося не лише в орнамент, а й у вибір кольорової гами. (Додаток №6 - картка)

Роз'яснення:

Червоний колір - захищає, приносить удачу, наповнює енергією і символізує любов та пристрасть.

Чорний колір символізує печаль від втрати близької людини. Також це символ землі, спокою та збереження енергії.

Білий колір – символ чистоти та природної краси. Носили лише незаміжні дівчата.

Синій колір символізує небо і воду, душевний спокій, життя.

Зелений колір – символ народження і росту, яким наносили візерунки трави і листя. – вишивали?

Жовтий колір символізує багатство, достаток, благополуччя, радість, уособлює сонце.

- Який висновок можна зробити? (*діти висловлюють свої думки*)

- Не лише у візерунках, а й у кольорі ниток ми можемо закодувати енергію, яка творить долю людини.

III. Сприйняття учнями навчального матеріалу.

1. Парна робота з використанням QR-коду.

- Дійшла черга заглянути й мені у чарівну скриньку. Цкаво, яким народним символом поділиться скринька зі мною (вчитель із скриньки витягає й роздає учням листи А4 з контуром українського класичного віночка зі стрічками)? Ви отримали так звану чернетку, але не просту, а з малюнком ще одного українського символу – віночка.

- В листі самооцінювання наявний QR-код, перейдіть за ним, і ви зможете виконати завдання, яке вам пропонується на аркушах А4, які я вам зараз роздала. Виконайте запропоноване завдання. На це даємо 3 хвилини.

(Додаток №7 Квітковий бум.) (Додаток №8 Стрічкові таємниці.)

(учні переходять за **QR-кодом** і, читаючи текст на квітці чи на стрічці, прописують на чернетках з зображенням віночка, що вона символізувала в класичному українському вінку)

2. Експрес - опитування.

- Пропоную визначитись, що ж означало, коли дівчина вплітала у віночок безсмертник? А ромашку?
- Стрічку якого кольору слід було додавати у віночок дівчині-сироті?
- Чи сьогодні є ще традиція плетіння віночків?
- Що за сучасним трактуванням означають квіти, які ми можемо вплести у віночок.
- Чи співпало сучасне трактування з тим, що означала квітка в давні часи?

3. Фізкультхвилинка

4. Читання тексту переказу вчителем.

- Сьогодні на уроці ми ще більше дізнаємось про український віночок, оскільки будемо працювати з переказом. Я читатиму перший раз текст переказу, на своїх чернетках маєте можливість робити нотатки, які допоможуть вам переказати текст і скласти до нього план.

Учитель читає текст переказу. (стор.48 впр. №82 додаток №9)

5. Словникова робота.

- Слухаючи переказ, ви могли не зрозуміти значення деяких слів.
- Хто може перекласти чи пояснити значення таких слів: Шанувати, зілля, лікувальні властивості, деревій, любисток, волошка, нескореність, кольорова стрічка, своєрідний оберіг, свідчення (додаток №10).

6. Експрес - аналіз тексту.

- До якого типу мовлення належить текст? Доведіть свою думку.
- Назвіть символи-обереги, відомі вам.
- Коли вплітали віночки? Які квіти вплітали до нього?
- Чому особливе місце у вінку займали деревій та барвінок?
- Які кольори стрічок використовували для плетіння вінка?

- Поясніть приказку: «Віночок вити – життя любити».
- Поясніть значення слова «оберіг».
- Знайдіть у тексті речення з однорідними членами, поясніть вживання розділових знаків.

7. Складання плану усного переказу.

- А план до переказу, нам допоможе скласти ще одне виконане завдання.
Розгадайте ребуси

Орієнтовний план:

1. (додаток №11) Шанування віночка.
2. (додаток №12) Плетіння вінка – не проста наука.
3. (додаток №13) Різнобарв'я трав і квітів.
4. (додаток №14) Кольорова гама стрічок.
5. (додаток №15) Неповторний символ української дівчини.

7. Повторне читання тексту переказу

8. Переказ тексту учнями.

- Усно перекажіть текст за складеним планом.

Заслуховування учнів з переказом тексту.

IV. Підсумки уроку (5 хв).

1. Рефлексія. Метод незакінченого речення

- Маю закрити нашу скриньку, але закриється вона, як ви додасте свої листи самооцінювання й допишете в ньому одне з речень, яке є незакінченим. Пропоную зробити останнє завдання, заповнити лист самооцінювання й покласти його в скриньку.

Я вважаю, ...

Я дізнався ...

Я навчився ...

2. Домашнє завдання.

- Підготувати презентацію про один з народних символів українців. Як є можливість, принести цей символ в школу. Принесіть, і ми поповнимо нашу чарівну скриньку вашими народними символами.

Додаток №1

У	уважні, успішні
С	сміливі, старанні
П	практичні, привітні
І	індивідуальні, ідеальні
Х	хорообрі, хороші
І	індивідуальні, ідеальні
В	вірні, виховані

Додаток №2

Додаток №3

Додаток №4

Додаток №5

ВЕСІЛЬНИЙ РУШНИК

Анастасія Василівна Спориш

Грає музика троїста,

Гамір на усе село.
 Вже гостей прибуло з двісті -
 Так заведено було!
 У селі весілля нині:
 Галя йде за Василя.
 Вже рушник весільний з скрині
 Мама дітям простеля.
 Рожі, маки і калина,
 І барвінок, і бузок -
 Щоб міцна була родина,
 Водились дочки і синок.
 На добро, на щастя – долю
 І на многії літа,
 Щоб було всього доволі,
 Щоб прожили літ до ста.

Додаток №6

Індивідуальна картка

Згрупуй кольорову гаму з відповідним станом (дією).

Достаток	Червоний
Журба	Жовтий
Оновлення	Зелений
Любов	Синій
Життя	Білий
Чистота	Чорний

Зразок виконаної роботи

Любов	Червоний
Життя	Синій
Оновлення	Зелений

Достаток	Жовтий
Чистота	Білий
Журба	Чорний

Додаток №7

Прочитайте текст. Використовуючи зображення на чернетці, випишіть коротко інформацію про класичний віночок.

Віночок, сплетений з квіточок і трав, оздоблений яскравими стрічками, — один з найдавніших українських символів.

В одному вінку могло бути до 12 різних квіток (в залежності від пори року). Кожна квітка чи травинка щось означала:

- троянда — кохання;
- біла лілія — символ чистоти і невинності;
- волошка — простота і скромність;
- вереск — самостійність;
- дзвоник польовий — вдячність;
- лавр — успіх, слава;
- мальва — краса, холодність;
- півонія — довголіття;
- ромашка — мир, ніжність;
- безсмертник — здоров'я;
- калина — символ дівочої вроди

соняхи - символ Сонця, праці й достатку, сили і добробуту.

Додаток №8

Прочитайте текст. Використовуючи зображення на чернетці, випишіть коротко інформацію про класичний віночок.

Віночок обов'язково оздоблювали стрічками різних кольорів. Стрічки вимірювали по довжині коси, розрізали нижче коси, щоб її сховати.

Найпершою по центру в'язали світло-коричневу — символ землі, пообіч якої жовті — символ сонця; за ними — світло-зелені й темно-зелені — краса та молодість; голубі й сині — небо і вода, що надають силу і здоров'я.

Далі йшли жовтогаряча — символ хліба, фіолетова — мудрість, малинова — душевність і щирість, рожева — достаток.

Віночок обов'язково оздоблювали стрічками різних кольорів. Стрічки вимірювали по довжині коси, розрізали нижче коси, щоб її сховати. Найпершою по центру в'язали світло-коричневу — символ землі, пообіч якої жовті — символ сонця; за ними — світло-зелені й темно-зелені — краса та молодість; голубі й сині — небо і вода, що надають силу і здоров'я. Далі йшли жовтогаряча — символ хліба, фіолетова — мудрість, малинова — душевність і щирість, рожева — достаток. Білу вплітали лише тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом (на лівому — сонце, на правому — місяць). Не вишита стрічка не пов'язувалася, це був символ пам'яті про померлих.

Дівчата, що вплітали у віночок мак, підв'язували до нього червону стрічку — символ печалі й магичності.

Сирота вплітала в косу та у віночок блакитні стрічки. І люди при зустрічі обдаровували таку дівчину подарунками, хлібом, грошима, бажали їй стати щасливою й багатою. Дівчина ж у вдячність дарувала тим людям стрічку з вінка. Білу вплітали лише тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом (на лівому — сонце, на правому — місяць).

Не вишита стрічка не пов'язувалася, це був символ пам'яті про померлих.

Дівчата, що вплітали у віночок мак, підв'язували до нього червону стрічку — символ печалі й магичності.

Сирота вплітала в косу та у віночок блакитні стрічки. І люди при зустрічі обдаровували таку дівчину подарунками, хлібом, грошима, бажали їй стати щасливою й багатою. Дівчина ж у вдячність дарувала тим людям стрічку з вінка.

В Україні з давніх часів жінки та дівчата шанували віночок. Вінки плели з різного зілля від весни до осені. Останнім у році був вінок із золотистого кленового листа.

Плетіння вінка – то ціла наука. До вінка впліталось багато різних квітів із лікувальними властивостями: деревій, безсмертник, любисток, волошка, ромашка, незабудка і цвіт калини. Найпочесніше місце у вінку належало деревію. Деревій у вінку є символом нескореності. Особливе місце у вінку мав і барвінок. Це символ життя і безсмертя людської душі. Він прикрашає весільний вінок молодій, одяг гостей, святковий коровай. Усього в повному українському вінку двадцять квіток.

До дівочого вінка в'яжуть кольорові стрічки. Кожен колір стрічки є символом. Першою в'яжуть світлокоричневу стрічку – символ землі-матінки. Зліва і справа від неї – дві жовті – символ сонця. За ними ідуть з різних боків зелена, світла і темна. Це символи живої природи, краси і юності. За ними в'яжуть синю і блакитну – символи води і неба.

Український вінок є своєрідним оберегом, неповторним символом українців, свідченням високої культури, любові до рідної землі (За М. Крищуком).

Додаток №10

Словничок:

укр.	рос.
шанувати	почитать, уважать
зілля	трава, зелень
лікувальні властивості	лечебные свойства
деревій	тысячелистник
любисток	любисток
волошка	василек
нескореність	непокоренность

Віночок, сплетений з квіточок і трав, оздоблений яскравими стрічками, — один з найдавніших українських символів.

В одному вінку могло бути до 12 різних квіток (в залежності від пори року). Кожна квітка чи травинка щось означала:

троянда — кохання;

біла лілія — символ чистоти і невинності;

волошка — простота і скромність;

вереск — самостійність;

дзвоник польовий — вдячність;

лавр — успіх, слава;

мальва — краса, холодність;

півонія — довголіття;

ромашка — мир, ніжність;

безсмертник — здоров'я;

калина — символ дівочої вроди

соняхи - символ Сонця, праці й достатку, сили і добробуту.

Вінок обов'язково оздоблювали стрічками різних кольорів. Стрічки вимірювали по довжині коси, розрізали нижче коси, щоб її сховати.

Найпершою по центру в'язали світло-коричневу — символ землі, пообіч якої жовті — символ сонця; за ними — світло-зелені й темно-зелені — краса та молодість; голубі й сині — небо і вода, що надають силу і здоров'я.

Далі йшли жовтогаряча — символ хліба, фіолетова — мудрість, малинова — душевність і щирість, рожева — достаток.

Вінок обов'язково оздоблювали стрічками різних кольорів. Стрічки вимірювали по довжині коси, розрізали нижче коси, щоб її сховати. Найпершою по центру в'язали світло-коричневу — символ землі, пообіч якої жовті — символ сонця; за ними — світло-зелені й темно-зелені — краса та молодість; голубі й сині — небо і вода, що надають силу і здоров'я. Далі йшли жовтогаряча — символ хліба, фіолетова — мудрість, малинова — душевність і щирість, рожева — достаток. Білу вплітали лише тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом (на лівому — сонце, на правому — місяць). Не вишита стрічка не пов'язувалася, це був символ пам'яті про померлих.

Дівчата, що вплітали у віночок мак, підв'язували до нього червону стрічку — символ печалі й магичності.

Сирота вплітала в косу та у вінок блакитні стрічки. І люди при зустрічі обдаровували таку дівчину подарунками, хлібом, грошима, бажали їй стати щасливою й багатою. Дівчина ж у вдячність дарувала тим людям стрічку з вінка. Білу вплітали лише тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом (на лівому — сонце, на правому — місяць).

Не вишита стрічка не пов'язувалася, це був символ пам'яті про померлих.

Дівчата, що вплітали у віночок мак, підв'язували до нього червону стрічку — символ печалі й магичності.

Сирота вплітала в косу та у вінок блакитні стрічки. І люди при зустрічі обдаровували таку дівчину подарунками, хлібом, грошима, бажали їй стати щасливою й багатою. Дівчина ж у вдячність дарувала тим людям стрічку з вінка.

